

تلویزیون با خرید امتیاز پخش جام ملت‌ها برای پلتفرم‌ها محدودیت قانونی گذاشت، تصمیم عاقلانه‌ای که باید با پرداخت حق پخش بازی‌های داخلی اجرا شود

تعمیم منطق درست حق پخش تلویزیونی

فرهیختگان

سیدهدی موسوی‌تبار
دبیر فرهیختگان آنلاین

فردا قرار است قطر و لبنان افتتاحیه بازی‌های جام ملت‌های آسیا در قطر را برگزار کنند. قبل از تمام مسابقات مهم، خبر پخش یا عدم پخش آن به یکی از مسائل مهم تبدیل می‌شود. روز گذشته بود که تصویر یک نامه از طرف ساترا در فضای مجازی دست‌به‌دست شد که در آن از مدیران رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی خواسته شده بود با توجه به اینکه حقوق پخش تلویزیونی رویدادهای جام ملت‌های آسیا ۲۰۲۳ در محدوده مرزهای جغرافیایی ایران به طور انحصاری به سازمان صداوسیما واگذار شده لطفاً از پخش این بازی‌ها (زنده یا تولیدی) به هر نحو جلوگیری به عمل آید؛ خبری که خیلی زود واکنش‌های مختلفی را برانگیخت. پای نامه منتشرشده اسم و امضای حسین زارعی، مدیرکل صدور مجوز ساترا دیده می‌شد؛ فردی که پس از انتشار این خبر مصاحبه کرد و گفت اولاً سازمان صداوسیما به لحاظ قانونی و براساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی انحصار حق پخش زنده را در اختیار دارد و این یعنی هیچ نهاد و سازمان دیگری به جز سازمان صداوسیما نمی‌تواند به موضوع حق پخش زنده ورود کند. ثانیاً هر پلتفرمی که بخواهد مجوز پخش مسابقات را داشته باشد، باید درخواستش را از طریق یکی از IPTVهای معاونت فضای مجازی صداوسیما اعلام کند و حق پخش بازی‌ها را داشته باشد؛ و این دومی ظاهراً روالی بوده که در جام جهانی قبلی و مسابقات المپیک هم برقرار بوده است.

یکی از اولین واکنش‌ها به نامه ساترا، خبر محرومیت پلتفرم‌ها از پخش مسابقات فوتبال جام ملت‌ها بود؛ خبری که با توضیحات زارعی و شرایطی که گفته شد خیلی سریع تکذیب شد. او توضیح داد که براساس مصوبه سازمان صداوسیما و در جهت حمایت از کسب‌وکار و انتشار محتوای صحیح، «آی فریم»

جدول تعرفه طبقه ۳۵ تلویزیون

زمان پخش	افزایش	طبقه	طبقه
فرودین - اردیبهشت - خرداد - تیر - دی - بهمن	۵۵٪+	قبل - برتاز آگهی - حک آم - بعد تقدیم	۳۵
		بین برنامه - قبل تقدیم برنامه - زیرنویس	۶۵۱/۰۰۰/۰۰۰
		بین تقدیم برنامه	۱/۳۲۲/۰۰۰/۰۰۰
بعد برنامه		۲۶۰/۴۰۰/۰۰۰	

درآمد حداکثری و حداقلی تلویزیون از یک تیزر ۱۵ ثانیه‌ای			
مدت زمان آگهی (ثانیه)	طبقه	رقم طبقه (تومان)	هر یک ثانیه به اضافه ۲۲۰۰ درصد
۱۵	۳۵	۱۳۲۰۰۰۰۰۰۰	۳۰۰۳۶۰۰۰۰۰۰۰
۱۵	۳۵	۲۶۰۰۰۰۰۰۰	۵۹۸۰۰۰۰۰۰۰۰

مدیران تلویزیون درآمد حداکثری و حداقلی تلویزیون از یک تیزر ۱۵ ثانیه‌ای را بگویند			
مدت زمان آگهی (ثانیه)	طبقه	رقم طبقه (تومان)	هر یک ثانیه به اضافه ۲۲۰۰ درصد
۱۵	۳۵	۱۳۲۰۰۰۰۰۰۰	مجموع (تومان)
۱۵	۳۵	۲۶۰۰۰۰۰۰۰	اینجا را مدیران تلویزیون پر کنند

با توجه به اینکه مدیران تلویزیون ممکن است به محاسبات ما شک وارد کنند خودشان این جدول را بپر کنند

(جدول ۳) اعداد به دست آمده شگفت‌آور هستند. ممکن است دوستان بازرگانی صداوسیما باز هم بگویند این خبرها نیست و اعداد اغراق شده هستند و پای کلی تخفیف یا حتی تهاتر در میان است. برای اینکه این مشکل را حل کرده باشیم یک جدول خالی هم گذاشته‌ایم تا مدیران محترم سازمان صداوسیما آن را پر کنند. (جدول ۴).

این اعداد صرفاً متعلق به تعرفه جام ملت‌های آسیای امسال است. تعرفه لیگ برتر امسال هم موجود است (جدول ۵) پیش از این و در پنج شهریور سال گذشته در گزارشی با عنوان «فوتبال؛ معدن طلای تلویزیون» اشاره کردیم که طبق تعرفه رسمی صداوسیما تنها برای پخش زنده ۶۰ بازی سرخابی‌ها در فصل جاری تلویزیون بیش از ۳۱ هزار میلیارد تومان درآمد دارد. (جدول ۶) گزارشی که با واکنش رسانه ملی و البته روزنامه این ارگان همراه بود. آنها این رقم را بالاتر از رقم‌های حق پخش لیگ برتر انگلیس و اسپانیا و ایتالیا می‌دانستند و پرداختش را البته محال؛ اما هیچ وقت نگفتند که عدد واقعی درآمد و عددی که به حساب باشگاه‌ها و رازباز شده چقدر است.

لیگ برتر خودمان بچه سرراهی است؟

اقدام صداوسیما در خرید مستقیم یا غیرمستقیم حق پخش بازی‌های جام ملت‌های آسیا حتماً مبارک و قابل تحسین است؛ اتفاقی که نشان‌دهنده یک نگاه حرفه‌ای و برآمده از احترام به مخاطب است. رسانه ملی به خوبی می‌داند پرمخاطب‌ترین برنامه‌هایش همین فوتبال‌های زنده باشگاهی و ملی داخلی و حتی خارجی هستند و میزان مخاطبان برنامه‌های دیگرش (حتی سریال‌ها و روزنالیته‌ها) با فاصله معناداری پایین‌تر هستند. در این حدود یک‌ماه زمان جام ملت‌های آسیا، تلویزیون و به‌طور خاص شبکه سه، می‌تواند کنداکتورش را پر کند از برنامه‌های زنده و تولیدی فوتبال و فارغ از تفاوت شرایط، احتمالاً همان راهی را برود که برای جام جهانی سال گذشته رفت.

صداوسیما راه درستی را برای پخش مسابقات جام ملت‌ها در پیش گرفته و احتمالاً در پایان این بازی‌ها با افزایش تعداد مخاطبان رسانه ملی مواجه خواهیم شد. حالا که رسانه ملی در مواجهه با بازی‌های ملی و خارجی این رویه درست را ادامه داده است بهتر است کمی به داخل ایران هم توجه داشته باشد. عملکرد باشگاه‌های ایرانی در لیگ قهرمانان آسیا حاوی نکات آموزشی مهمی بود. درست یا غلط، تنها تیم ایرانی که صعود کرد هزینه بالایی کرده بود و حتی سقف را جزوی شکافته بود که چهار امتیازش را گرفتند و سه بازیکنش را هم از بازی محروم کردند. وضعیت پرسپولیس و نساجی راه هم که دیدیم، اوضاع استقلال هم آنچنان بد بود که سرمربی‌اش چندباری دستمزدش را کم کرد و مجبور به خرید بازیکن ۱۶۰ میلیون تومانی شدند. تیم‌ها، به جز آنهایی که دست‌شان در جیب دولت است، درآمد چندانی ندارند و حتی گاهی ضرردهم هستند. از جمع این تیم‌ها حساب استقلال و پرسپولیس جداست. تیم‌هایی که هم سهامدار دارند و هم همچنان دولتی هستند اما اجازه کمک مالی گرفتن از دولت را ندارند. در چنین شرایطی، حق پخش تلویزیونی می‌تواند بار سنگینی از دوش تیم‌ها بردارد. هزینه ساخت یک فیلم سینمایی کمتر از ۱۰-۱۲ میلیارد تومان نیست و تلویزیون هم برای

ساخت یک فیلم سینمایی، با همه گرفتاری‌های پیش‌تولید و پخشش باید همین رقم‌ها را هزینه کند. تلویزیون در یک سال فوتبالی حدود ۶۰ بازی از استقلال و پرسپولیس (بدون احتساب بازی‌های آسیایی‌شان) پخش می‌کند که مهم‌ترین آنها دربی رفت و برگشت است. تعرفه در این دو بازی بالاترین رقم را به خودش می‌بیند. اگر تلویزیون می‌خواست در یک سال ۶۰ فیلم سینمایی بسازد و پخش کند باید چه رقمی را هزینه می‌کرد؟ صداوسیما می‌کند رقمی که برای پخش بازی‌های جام ملت‌های آسیا پرداخت می‌کند بهتر از هر کسی اهمیت پخش مستقیم بازی‌های استقلال و پرسپولیس در لیگ برتر را می‌داند. توقع این است که رسانه ملی در مواجهه با لیگ برتر و دو تیم پرطرفدار پایتخت، همان نگاهی را داشته باشد که به بازی‌های ملی دارد. تلویزیون قدرت این را دارد که ۶۰ فیلم سینمایی مهیج و جذاب بسازد که قبل و بعدش را بتواند با برنامه و آگهی پر کند؟

باشگاه‌ها اگر میزان درآمدشان بیشتر شود حتماً می‌توانند بازیکنان و کادر فنی بهتری جذب کنند و این به جذاب‌تر شدن رقابت‌ها و مهم‌تر از آن کسب موفقیت در میداين داخلی و خارجی کمک شایانی می‌کند. البته که سخت است پرداخت حقی که بیش از دو دهه داده نشده و درآمد هم از آن داشته باشید. صداوسیما در یکی دو سال اخیر مدعی شده رقمی راحت عنوان حق پخش تلویزیونی به خزانه دولت پرداخت کرده که به نظر می‌رسد «کیک» باشد تا واقعاً رقم هرچه بوده اسباب رضایت تیم‌ها و فدراسیون را فراهم نکرده و آنها همچنان شاکی هستند. فوتبال و به‌طور ویژه فوتبال زنده برای صداوسیما حکم هوا را دارد. کارنامه تلویزیون و آمار نشان می‌دهد که با «استوران» و «خودمونی» و «عجه‌ها» نمی‌تواند درآمدزایی کند. تنها برنامه محبوب و پرطرفدار این روزها یعنی «سرزمین مادری»، حدود یک دهه قبل ساخته شده است. اگر زمانی و به هر دلیلی پلتفرم‌ها بتوانند فوتبال را پخش کنند و بهتر و جذاب‌تر هم پخش کنند آیا آنها منبع جذب مخاطبان این رسانه بزرگ و قدیمی از بین نمی‌رود؟ حالا که صداوسیما همانند سال‌های اخیر و در مواجهه با بازی‌های بین‌المللی قائل به پرداخت حق پخش شده بهتر است نگاهی به لیگ خودمان هم بیندازد و این نگاه حرفه‌ای را به تیم‌هایی مانند استقلال و پرسپولیس هم داشته باشد. بیره‌نا گفته‌ایم اگر بگویم هزینه سریال‌ها و برنامه‌های کم‌مخاطب تلویزیون از پخش آگهی‌های بازی‌های این دو تیم تأمین می‌شود. حق دارند که معترض باشند و پیگیر حق و حقوق‌شان. مدیران محترم صداوسیما یک بار برای همیشه بگویند از پخش تبلیغات بازی‌های استقلال و پرسپولیس چقدر درآمد دارند و چرا آن را کامل پرداخت نکرده‌اند؟ چه میزان از شرایط این روزهای تیم‌های ایرانی به عدم حق پخش ارتباط دارد؟ بهتر نیست رسانه ملی لیگ ما را با لیگ‌های عربستان و چین و امارات مقایسه کند؟ حق پخش بازی‌های لیگ عربستان در حدود ۷۰ میلیون پوند است. وضعیت اقتصادی رسانه ملی توقع پرداخت چنین ارقامی را برای مخاطب ایجاد نمی‌کند اما می‌کاش یک نفر بیاید و بگوید که حق استقلال و پرسپولیس چقدر است و چرا در این سال‌ها پرداخت نشده است.

تحول صرفاً در برنامه‌سازی نباید اتفاق بیفتد و در مسائل اقتصادی هم نیاز به چنین تغییری داریم.

نام برنامه	گروه یک تا گروه چهار
برنامه فوتبال برتر	۳۳۵+۲۲۰۰ درصد

جدول ۵

درآمد حداکثری تلویزیون از بازی‌های پخش زنده استقلال و پرسپولیس در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۱	
تیم‌ها	استقلال و پرسپولیس
مجموع بازی‌ها	۶۰ (۵۸ بازی لیگ و ۲ بازی حذفی)
مجموع ثانیه‌های تبلیغات	۱۰۸ هزار ثانیه
تعرفه پخش زنده فوتبال داخلی	۲۹۴.۳۲۷.۵۰۰ تومان
مجموع درآمد‌ها	۳۱.۷۵۲.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰ تومان

جدول ۶

جدول مقایسه‌ای میانگین تعرفه‌های تبلیغاتی شبکه سه و برنامه پخش زنده فوتبال		
سال	میانگین تعرفه شبکه سه برای هر ثانیه	میانگین تعرفه پخش زنده فوتبال برای هر ثانیه
۱۴۰۰	۳۳.۰۷۲.۱۲۳ تومان	۱۲۳.۳۰۰.۰۰۰ تومان
۱۴۰۱	۱۵۷.۷۷۸.۷۷۵ تومان	۲۹۴.۳۲۷.۵۰۰ تومان
درصد افزایش	۳۷۵ درصد	۱۰۵ درصد